Павлова О. М.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки і торгівлі,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

УСПІШНІ ПРАКТИКИ ВІДКРИТОЇ НАУКИ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Сучасні тенденції розвитку відкритої науки відіграють ключову роль у трансформації наукового процесу, зокрема через інтеграцію в глобальні наукові спільноти та сприяння міжнародній співпраці. Відкрита наука передбачає доступність наукових даних, публікацій та методів дослідження, що дозволяє забезпечити прозорість, повторюваність і співпрацю між вченими з різних країн.

Однією з основних тенденцій є зростаюча популярність відкритих даних. Наукові установи та журнали все частіше запроваджують політики, що вимагають від дослідників публікації своїх даних в відкритому доступі. Це не лише підвищує якість наукових результатів, а й полегшує доступ до інформації для всіх учасників наукової діяльності, включаючи малобюджетні лабораторії та дослідницькі групи з країн, що розвиваються.

Іншою важливою складовою відкритої науки є відкритий доступ до наукових публікацій. Платформи, що підтримують модель відкритого доступу, забезпечують безкоштовний доступ до наукових статей, що значно розширює можливості для вчених та студентів. Це сприяє більшій доступності знань та підвищує обізнаність про нові досягнення в різних наукових галузях [1].

Крім того, відкриті платформи для спільної роботи, такі як GitHub для коду або Zenodo для даних, дозволяють дослідникам з усього світу співпрацювати над проектами в реальному часі. Це особливо важливо в умовах глобальних викликів, таких як зміна клімату чи пандемії, де міждисциплінарна співпраця є критично важливою для розробки ефективних рішень [2].

Важливим аспектом є також роль міжнародних організацій, які активно просувають концепцію відкритої науки. Наприклад, такі ініціативи, як план дій

UNESCO з відкритої науки, спрямовані на підтримку країн у впровадженні стандартів відкритої науки, забезпечуючи їх ресурсами та рекомендаціями.

Не менш важливою є культура відкритості, яка поступово формується в науковій спільноті. Змінюється ставлення до публікацій та публічного обговорення наукових результатів. Вчені все більше усвідомлюють важливість ділитися знаннями, що призводить до зростання довіри між дослідниками та суспільством [3].

Таким чином, інтеграція відкритої науки в глобальні наукові спільноти не лише сприяє розвитку міжнародної співпраці, але й створює умови для більш інклюзивного, прозорого та ефективного наукового процесу, який відповідає сучасним викликам та потребам суспільства (Табл. 1).

Таблиця 1

Тенденції відкритої науки та їх вплив

Тенденція	Характеристика	Вплив на міжнародну співпрацю
Відкриті дані	Дослідники публікують свої дані в доступних форматах	Полегшує доступ до інформації та повторюваність досліджень
Відкритий доступ	Безкоштовний доступ до наукових статей	Збільшує доступність знань для вчених з різних країн
Спільна робота	Платформи для спільних проектів	Сприяє міждисциплінарним дослідженням та інноваціям
Міжнародні ініціативи	Підтримка стандартів відкритої науки	Заохочує країни до впровадження відкритих практик
Відкрите навчання	Доступ до навчальних ресурсів	Підвищує кваліфікацію дослідників та студентів
Громадські науки	Залучення громадськості до наукових досліджень	Сприяє отриманню нових ідей та ресурсів

Джерело: сформоване за допомогою [3]

Серед інших важливих аспектів розвитку відкритої науки можна виділити:

1. Цифрові інфраструктури: Зростання використання платформ для зберігання та обробки даних, таких як Open Science Framework, що забезпечує інтеграцію даних і методів у зручному для використання форматі [4].

2. Відкрите навчання: Розвиток ресурсів відкритого навчання, які дозволяють студентам та дослідникам отримувати доступ до матеріалів і курсів безкоштовно, сприяючи підвищенню кваліфікації вчених з різних країн.

3. Громадські науки: Залучення широкої громадськості до наукових досліджень, що стимулює інтерес до науки і сприяє залученню нових ідей та ресурсів.

Сучасні цифрові технології сприяють багатьом інноваціям у відкритій науці. Дві ключові рушійні сили цих змін – це переконаність у цінності вільного обміну ідеями та перегляд ролі наукових даних. Дослідники активно шукають нові способи поширення результатів своїх досліджень і співпраці, ставлять під сумнів ефективність традиційних систем рецензування та знаходять нові джерела інформації.

Література

1. Стрішенець О.М., Павлов К.В. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. Науковий вісник ужгородського університету. Серія «Економіка». Збірник наукових праць. Випуск 1 (47). Том 2. Ужгород, 2016. С. 35-38. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1%282%29__7.

2. Brownstein J. S., Freifeld C.C., Madoff L.C. Digital disease detection—harnessing the Web for public health surveillance. New England Journal of Medicine. 2009. 360(21). pp. 2153–2157. URL: https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMp0900702#core-collateral-metrics.

3. Cooper S., Khatib F. Treuille A. et al. Predicting protein structures with a multiplayer online game. Nature. 2010. Vol. 466, No. 7307. pp. 756–60. https://doi.org/10.1038/nature09304.

4. Pavlov Kostiantyn, Pavlova Olena and al. Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: Economic approach. *Decision Science Letters. Decision Science Letters* 9 (2020). http://www.growingscience.com/dsl/online/dsl_2020_22.pdf.